

Fuiken met Brede ringsprietslak *Facelina bostoniensis* (Couthouy, 1838) en Gedoornde zeespin *Endeis spinosa* (Montagu, 1808) aangespoeld te Koksijde op 17 januari 2016

Ingrid Jonckheere en Aäron Fabrice

Op 17 januari 2016 dobberden ten westen van het strandhoofd van Koksijde Ster der Zee drie fuiken en een boei die met touwen aan elkaar verbonden waren (foto 1) in de laagwaterlijn. Aan de hand van letters BL op de boei konden we achterhalen dat ze afkomstig waren van Boulogne. We trokken de fuiken op het strand en bestudeerden ze grondig.

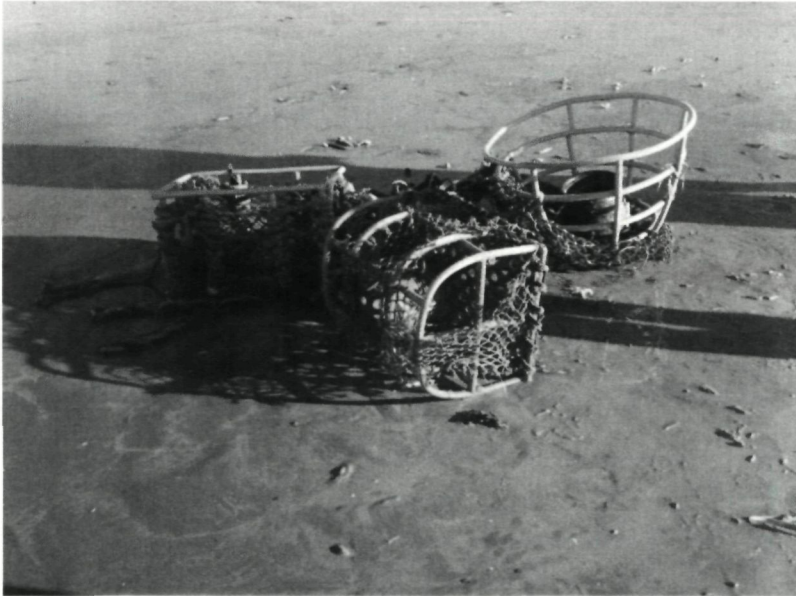

Foto 1: Drie fuiken – Koksijde 14 januari 2016 (foto: Ingrid Jonckheere)

Hieronder geven we een opsomming van de soorten die we op deze fuiken aantroffen. Daarnaast nemen we twee organismen, de Brede ringsprietslak *Facelina bostoniensis* en de Gedoornde zeespin *Endeis spinosa* wat grondiger onder de loep.

Brede ringsprietslak *Facelina bostoniensis* (foto 2) met legsel

Van zodra we de fuiken op het natte strand hadden getrokken vond Aäron enkele legsels van een zeenaaktslak. We inspecteerden de fuiken verder en zochten naar levende naaktslakjes. Dit leverde drie exemplaren op. Het vergde wat opzoekwerk om de soort op naam te brengen. Eerst dachten we dat het om de Kleine vloslak *Aeolidiella glauca* ging. Maar volwassen dieren met eieren van *A. glauca* zijn maar te vinden van mei tot oktober en bovendien had onze soort duidelijk gelamelleerde reuksprietten of rhinoforen. Daarbij leeft *A. glauca* vooral op plaatsen zonder of met geringe getijdenstroming. Gezien de fuik aanspoelde na stormachtig weer en dat het nog begin januari was besloten we dat onze determinatie niet klopte. We gingen te rade bij Peter van Bragt en Rob Dekker en zij deelden ons mee dat het de Brede ringsprietslak *Facelina bostoniensis* betrof.

Beschrijving

De slakjes waren ongeveer 25 mm lang. Ze kunnen een lengte bereiken tot 55 mm. Het is een zeer brede en actieve slak. De voet is bij de kop het breedst en over de gehele lengte breder dan het lichaam. Het dier heeft relatief lange koptentakels en karakteristieke gelamelleerde rhinophoren. De rhinophoren zijn beige met aan de top witte pigmentvlekken.

De legsels zagen eruit als een symmetrische, niet gekronkelde spiraal (foto 3). Dit komt omdat ze zijn afgezet op een vlakke ondergrond, want wanneer de eieren worden afgezet op een oneffen ondergrond zien ze er totaal anders uit, dan hebben ze de vorm van een losse gekronkelde draad, opgebouwd uit een dunne witte draad met een kleine golfvormige structuur. Er kunnen tot 8.000 embryo's per eisnoer voorkomen (de Bruyne, 2013).

Voorkomen

Facelina bostoniensis komt voor langs de gehele Europese westkust, van Noorwegen tot in de Middellandse Zee. In Nederland zijn deze slakjes soms algemeen aanwezig in de zeegaten van de Waddenzee, de Oosterschelde en de monding van de Westerschelde en in de open Noordzee voornamelijk op wrakken (de Bruyne, 2013). Op de Nederlandse stranden werd deze soort reeds aangespoeld aangetroffen. Zinzen (2007) vermeldt de soort van stenen in de zuidelijke bocht van de Noordzee en ook van scheepswrakken. Er zijn geen waarnemingen van aangespoelde *F. bostoniensis* op het Belgische strand gekend. Muller (2004) vermeldt de soort voor Noord- Frankrijk maar er zijn geen details bekend van deze waarnemingen.

Habitat en ecologie

F. bostoniensis leeft van iets beneden de laagwaterlijn tot enkele tientallen meters diep, op plaatsen met een sterke getijdenstroming. Dit is ook de plaats waar hun voedsel, allerlei hydroïdpoliepen, met een voorkeur voor *Tubularia*-soorten, het meeste voorkomt.

In Nederland word de soort het hele jaar aangetroffen met een piek van mei tot november.

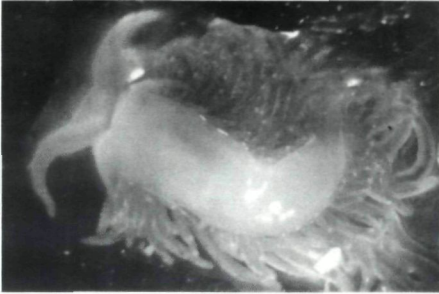

Foto 2: Brede ringsprietslak *Facelina bostoniensis* (foto: Ingrid Jonckheere)

Foto 3: Legsel Brede ringsprietslak *Facelina bostoniensis* (foto: Ingrid Jonckheere)

Gedoornde zeespin *Endeis spinosa*

Er lag die dag enorm veel aangespoeld op het strand en we wisten niet waar eerst gekeken. We zochten eerst wat verder in de aanspoelselbank naast het strandhoofd van Ster der Zee en keerden dan terug naar onze fuiken. Ondertussen kwam het tij op en dobberden ze terug in zee. We trokken ze terug het strand op en begonnen aan een tweede inspectieronde. Dit leverde onder andere nog een dode Gedoornde zeespin *Endeis spinosa* (foto 4) op. Waarschijnlijk stierf het dier bij het op het strand trekken van de fuiken. Het dier was intact en ongeveer 15 mm groot. Kenmerkend voor deze soort is dat zowel de schaarpoten (cheliforen) en de tasters (palpen) ontbreken (foto 5). Palpen vind je bij de andere soorten zeespinnen naast de zuigslurf (proboscis) (Stock, J.H., 1949).

Voorkomen

Endeis spinosa komt voor van de Noorse kust tot in de Middellandse zee. *E. spinosa* werd reeds eerder aangetroffen in het Belgische deel van de Noordzee (Cattrijsse & al., 2001). Er zijn ons geen waarnemingen van aangespoelde exemplaren van *E. spinosa* op het Belgische strand bekend.

Voor de Nederlandse kust zijn er vanaf 1950 meldingen van een beperkt aantal waarnemingen van uitsluitend op het strand aangespoelde dieren. Sinds augustus 2014 werden er echter door sportduikers meerdere exemplaren levend op de bodem van de zuidwestelijke Oosterschelde aangetroffen (van Bragt, 2014).

Dat *E. spinosa* langs de Noord-Franse kust voorkomt konden we waarnemen tijdens een SWG weekend in de Boulonnais in 1992 (d'Udekem d'Acoz & Rappé, 1993).

Habitat en ecologie

Zeespinnen, *Pycnogonida*, komen alleen voor in zoutwater. De mannetjes doen aan broedzorg en onderscheiden zich van de vrouwtjes door onder andere een extra paar poten

aan de onderzijde van het lichaam waarmee ze pakketjes met bevruchte eitjes kunnen vasthouden (Stock, 1949).

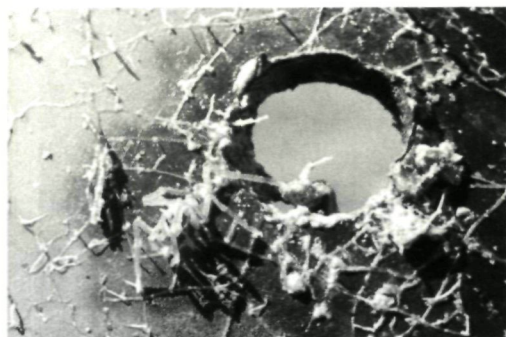

Foto 4: Gedoornde zeespin *Endeis spinosa* op fuik
(foto: Ingrid Jonckheere)

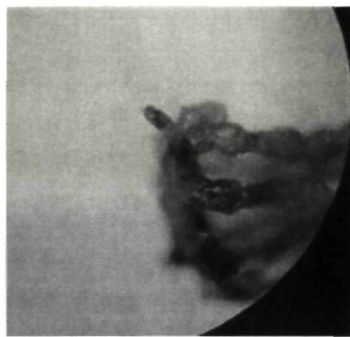

Foto 5: Gedoornde zeespin *Endeis spinosa* (foto: Aäron Fabrice)

Andere organismen

We troffen verder nog volgende organismen aan op de fuiken maar deze zijn minder zeldzaam te vinden op ons Belgisch strand, strandhoofden of strekdammen:

- 1 Brokkelster *Ophiothrix fragilis*
- Enkele Vulkaantjes *Balanus perforatus*
- Gewone zeepok *Semibalanus balanoides*
- 1 Fluwelen zwemkrab *Necora puber*
- 1 Porseleinkrab *Pisidia longicornis*
- Driekantige kalkkokerworm *Pomatoceros triqueter*

Slot

Drijvende voorwerpen die aanspoelen brengen vaak onverwachte gasten mee.

Vooral de vondsten van de Brede ringsprietslak *Facelina bostoniensis* en *Endeis spinosa* waren bijzonder.

Voor onszelf trokken we de volgende conclusie: stop niet te vroeg met onderzoeken van het materiaal want het was pas bij een tweede inspectieronde dat we de meeste soorten ontdekten.

Dankwoord

Dank aan Hilde Busschaert, Rudy Balcaen en Geert Maertens voor hun gezelschap en enthousiasme tijdens de excursie en aan Francis Kerckhof voor de hulp bij onze zoektocht naar de herkomst van de fuiken en determinatie van de naaktslak alsook aan Peter van Bragt en Rob Dekker die uiteindelijk de naaktslak op naam brachten.

Summary

Some crab traps (also called crab pots or lobster pots) from the Channel fishing port of Boulogne (BL marked) washed ashore on the Belgian coast at Koksijde, January 2016. Apart from some common marine species the most interesting species found on these pots were the opisthobranch mollusc (sea slug) *Facelina bostoniensis* (with egg ribbons) and the sea spider *Endeis spinosa*. (G.R.)

Literatuur

- CATTRIJSSE, A.; VINCX, M. 2001. Biodiversity of the benthos and the avifauna of the Belgian coastal waters: summary of data collected between 1970 and 1998. Sustainable Management of the North Sea. Federal Office for Scientific, Technical and Cultural Affairs: Brussel, Belgium. 48 pp
- DE BRUYNE, R.H., VAN LEEUWEN S.J., GMELIG MEYLING A.W. & R. DAAN (RED.), 2013. Schelpdieren van het Nederlandse Noordzeegebied. Ecologische atlas van de mariene weekdieren (Mollusca). Tirion Uitgevers, Utrecht en Stichting Anemoon, Lisse 414 pp.
- D'UDEKEM D'ACQZ, C. & G. RAPPÉ, 1993. Verslag SWG-weekend in de Boulonnais (17-20 april 1992). De Strandvlo, 13(2-3): 68-75.
- KERCKHOF, F.; RUMES, B.; JACQUES, T.; DEGRAER, S.; NORRO, A. 2010. Early development of the subtidal marine biofouling on a concrete offshore windmill foundation on the Thornton Bank (southern North Sea): first monitoring results. Underwat. Technol. 29(3): 137-149.
- MULLER, Y. 2004. Faune et flore du littoral du Nord, du Pas-de-Calais et de la Belgique: inventaire. *Commission Régionale de Biologie Région Nord Pas-de-Calais: France*. 307 pp.
- STOCK, J.H., 1949. Zeespinnen. SWG-Tabellenserie. Uitgave: Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie.
- VAN BRAGT, P. H., 2014. <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=19577>, bekeken op 18 februari 2016.
- ZINTZEN, V. 2007. Biodiversity of shipwrecks from the Southern Bight of the North Sea. PhD Thesis, University of Louvain, Department of Biology, 343 p.

Sint-Idesbaldusstraat 20 bus 402
8670 Koksijde

R. Buylestraat 11
8670 Koksijde